

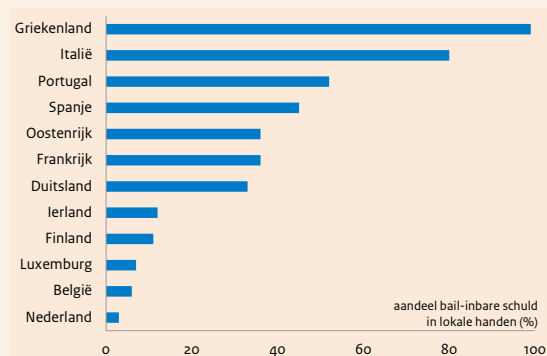
Barsten in de bankenunie?

Om te voorkomen dat Europese belastingbetalers in de toekomst de rekening van falende banken op hun bord krijgen, stampden de Europese leiders een Europese bankenunie uit de grond. Centraal in de bankenunie staan de zogenaamde bail-inregels. Deze regels schrijven voor dat onder meer aandeelhouders, junior schuldhouders en obligatiehouders verliezen dragen, om het beroep op overheidssteun te minimaliseren. De echte test of de bail-in regels werken, vond de afgelopen maanden plaats met een aantal omvallende Italiaanse en Spaanse banken. Was dit een hoopvolle start of vertoont de bankenunie al barsten?

In Spanje bleef de belastingbetaler in lijn met de bail-inregels buiten schot. De financiële problemen bij de omvallende Spaanse bank Banco Popular (BP) zijn opgelost door aandeelhouders en junior schuldeisers verliezen te laten nemen. Vervolgens nam Santander BP, inclusief 36 mld euro aan problemleningen, over voor één euro.

In Italië werd echter wel gebruik gemaakt van overheidssteun om zwakke banken te helpen. Omdat de bail-inbare schuld van Italiaanse banken vooral in eigen land wordt aangehouden door met name huishoudens (zie figuur), vreesden de Italiaanse autoriteiten voor de gevolgen van een volwaardige bail-in. Zo werd de systeembank Monte dei Paschi di Siena (MPS) gered met 5,4 mld euro belastinggeld. Italië wikkelde de systeembanken Veneto Banca (VB) en Banca Popolare di Vicenza (BPV) af onder het Italiaanse faillissementsrecht met behulp van staatssteun, waardoor senior obligatiehouders werden ontzien. Italiaanse huishoudens betalen wel indirect voor hun zwakke banken via de belastingen.

Aandeel bail-inbare schuld in lokale handen hoger in zuidelijke landen



Bron: ECB, bewerking CPB ([link](#)).

Zijn de Italiaanse uitzonderingen op de Europese bail-inregels te rechtvaardigen? Zeker op de langere termijn verdient het strikt toepassen van bail-in de voorkeur, omdat daarmee de bedrijfseconomische risico's ook neerslaan bij de risicodragers van banken zelf. Op korte termijn kan een bail-in leiden tot grote verliezen bij Italiaanse huishoudens. Als huishoudens hierdoor in financiële problemen komen, kan dit zorgen voor een toename van problemleningen bij banken.

Een hoopvolle start of toch barsten in de bankenunie? De casus Italië legt twee zwaktes bloot. Ten eerste kunnen de neveneffecten van een bail-in zo groot zijn dat de autoriteiten hier toch van afzien. (a) Ten tweede blijkt het Italiaanse bankensysteem niet volledig geschoond te zijn van zijn problemen, omdat de ECB bij de Comprehensive Assessment alleen grote banken langs de lat legde. Hoewel de Italiaanse uitzonderingen economisch te rechtvaardigen zijn, verdient het de voorkeur dat op de lange termijn de uitzonderingen niet nodig zijn. Een structurele verbetering van de financiële positie van het Italiaanse bankwezen is dus nodig. Het zou daarom goed zijn als een land dat een beroep doet op een uitzonderingspositie, tegelijkertijd maatregelen neemt om de financiële sector structureel te versterken. Hoewel de directe blootstelling van Nederlandse banken op Spaanse en Italiaanse banken gering is, heeft Nederland zeker belang bij een geloofwaardige bankenunie op de langere termijn.

(a) CPB 2015, Risicorapportage financiële markten 2015, CPB Notitie mei 2015 ([link](#)).